

Városvédő fényképezőgép

A címzett: mindenki!

Meglepő felhívás a Magyar Hírlap múlt szerdai számában. Mindenkihez szól, aki szereti lakóhelyét, a házakat, szobrokat, szökökutakat, amelyek életünk mindennapi díszletét szolgálják. Az áll benne, hogy környezetünk elhanyagolt, pusztulófélben lévő értékeiről készítsünk egy fotót, s azt küldjük el egy szegedi címre.

A Rákóczi utca 14. számú házban Csuka Olga fogad. Harmadéves matematika-filozófia szakos egyetemista. Először az ötlet megszületéséről beszélgetünk.

— Augusztus óta vagyok tagja a Szociáldemokrata Pártnak, amelynek ifjúsági szervezetében is dolgozom. Az országos testületben a kulturális ügyek felelőse vagyok. Tevékenységünk egyik fő területe a nemzeti hagyományok ápolása, a természeti környezet és kulturális értékeink megóvása. Ezért szeretnénk azt elérni, hogy az ország minden részéből összegyűjtsük azoknak az épületeknek, szobroknak, minden olyan értéknek a fotóit, amelyek a szükséges figyelem, apparátus és pénz hiányában lassanként tönkremennek.

— Mit fogtok kezdeni a fényképekkel?

— Kiállításokat rendeznénk belőlük. Kollégiumok máris ajánlottak föl ingyen kiállítóhelyeket. És van még egy tervünk. Szeretnénk a lakóhelyükért áldozati kész emberek segítségét is kérni.

— Elvárható egy ilyen akciótól, bármilyen sikeres is,

hogy olyan összeg gyűlik össze, amely számottevően felhasználható például műemlékvédelmi célokra?

— Nem ámtjuk magunkat. Tudjuk, hogy néhány kiállítással, adakozással nem lehet milliókat összegyűjteni. Az igazi eredménynek azt tekintenénk, ha sikerülne fölhívni az emberek figyelmét arra, hogy mentsek, ami még menthető. Ha csak annyit érünk el, hogy összegyűljön egy csomó fénykép, ez komoly dokumentumanyag lehetne az illetékesek kezében. Az anyaggyűjtés országos felméréssé is bővíülhetne.

— Mi történne a befolyt pénzzel?

— Egy külön számlára utalnánk át és följánlanánk valamely konkrétan megvalósuló, értékmő munkára. De hangsúlyozom: a lényeg az, hogy ráirányítsuk az emberek tekintetét környezetük pusztuló és nehezen pótolható értékeire. Szeretnénk, ha mindenki úgy érezné, tehet valamit azért, hogy emberibb világban éljen. Például elkatintthatja a fényképezőgépét egy málladozó épület előtt. És ez nem kevés, hiszen már ennyivel is hozzájárul valaminek a megmentéséhez, ami szép volt és szép lehet újra, ha gondjainkba vesszük és megóvjuk.

— Sok sikert hozzá!

(Csuka Olga lakcíme hamarosan megváltozik: a Gém utca 16. szám alá költözik. Oda várja a segítőkész emberektől a fényképeket.)

Ny. P.

Pályázat

A TALENT Kft. a G—2000 Alapítvánnyal közösen pályázatot hirdet azon szervezetek, csoportok, magánszemélyek vagy a felsoroltak bármilyen társulásai részére, akik vállalják tagabb környezetükben (nagyváros és környéke, megye, régió stb.) élő tehetséges fiatalok felkarolását, s egy információs rendszer létrehozását és a rendszer folyamatos működtetését. A pályázatnak (max. 10 gépelt oldal terjedelemben) tartalmaznia kell: a pályázó nevét, címét (szervezet vagy csoport esetében a konkrétan pályázó(k) nevét); a pályázó tehetséggondozásában eddig végzett tevékenységének rövid, tartalmi ismertetését; a tehetségek nyilvántartását, a velük kapcsolatos közérdekű információkat mely körzetben (földrajzi, közigazgatási területen) vállalja; a tehetségekről szóló információk folyamatos gyűjtésének a pályázó által elgondolt módját, rendszerét. (E körben felvázolva az egyes helyi szervezetek, csoportok stb. együttműködésének rendszerét, amelyben a tehetségek érvényesülése és tudásuk társadalmi hasznosulása lehetővé válhat); a kialakítandó információs központ pályázó által vállalt személyi és tárgyi feltételeit (létszám, helyiség, meglévő számítástechnikai eszközök stb.); az ország különböző pontjain létesülő tehetség-információs központok együttműködésére, annak tartalmi és szervezeti megoldására tett javaslatokat; minden egyéb olyan véleményt, javaslatot, elképzelést, amely hozzájárul a tehetségek felfedezésének, gondozásának és hasznosulásának elősegítéséhez.

A pályázatokat szakmai bizottság bírálja el. A sikeres pályázók részére az információs rendszer kialakításához biztosítják a számítógépes háttérrel, illetve kiegészítik a meglévő hardverállományt, gondoskodnak a nyilvántartáshoz szükséges számítástechnikai programcsomagokról és a betanításról. A rendszer működtetése nem igényel számítástechnikai előképzettséget!

A pályázatot 1989. december 31-éig lehet beadni. A pályázatokat 1990. január 31-éig bírálják el, amelyről értesítést küldenek.

A pályázatokat a következő címre lehet beküldeni: TALENT Kft. 6701 Szeged, Pf. 2000. Érdeklődni lehet a (62) 12-466-os telefonszámon.

Könnyek

Békességes, nyugodt városnapra estét sóvárog az ember, egy-két dologtalan, feszültség nélküli, meghitt órát a hétből.

Kattan a tévé gombja, s a karasszékre kuporodó néző már-már elengedi magát, lazít, hogy lelkéről ledobja a nap és az elmúlt hét terheit, amikor a képernyőn egy izzó beszédű, lefölguráló, idegességében láncát csörgető ember vonja magára a figyelmet. Ober-sovszky Gyula, a halálra ítélt emlékezik.

A néző, aki a 33 évig némaságra ítélt szenvedőt hallgatja, azon kapja magát, hogy a beszélővel azonos hullámhosszra kerülve, az ő keze is ökölbe szorul, hogy ujjai, tenyere között gyöngyözik a veríték, hogy gyomra vibrálni kezd, és szeméből lassan ki-gördülnek a könny-cseppek, majd eláztatják az egész arcát.

Ez az eufória aztán átkúszik a tudatalattiba, megtermékenyíti az álmot, s útítársul szegődik az ünneppé magasztosuló hétfői munkanapon, s ezután bizonyos, már minden napunkon.

Mert kitörölhetetlennek érző emberből a kamera közvetítette képek: az ünneplő tömegből kinagyított, ezer ráncú, síró munkásarc, a könnyeit törölgető fiatal lány. Nem lehet feledni azt a ma már fehér hajú asszonyt sem, aki '56-ban, színházi élményre vágyva utazott Pestre, s végül a Corvin közben rekedt, sebesülteket ápolni, s akinek „jutalma” mind ezért: 6 évi börtön, s az, hogy fiának tíz éve „nem maradt hely a hazában”, s meg kellett élnie — micsoda fájdalom! —, nem magyar az unokája. Engem kísérteni fog a fiatal lányként megkínzott, azóta orvosokat járó, beteg asszony arca is, aki ma is börtönbeli gyötrőiről álmodik.

Ennyi könny és ennyi fájdalom láttán együttérzés, sajnálat, szegény, amit korosztályom érezhet. De a büntudat és tehetetlen düh is ott kavarg az indulatok viharában. Büntudat? Világos: a 33 éve

még tudatlan kisgyerek aligha szólhatott, aligha oldhatott volna bilincseket, így hát az ő bűne nem lehet mások szenvedése, de élt harmad évszázadot tovább ebben a tudatlanságban. Élt, egy levegőt szíva a kivégzett százak néma hozzátartozóival, a megkínzottakkal, azokkal, akik összeszorított fogakkal kénytelenek voltak magukba fojtva őrizni titkukat.

S most, hogy robbanva kitört a hallgatás vulkánja, s az égő láva perzselve árad szét az országban, hirtelen fájdalmat okoz egy egész népnek. S míg hagyjuk, hadd fájjanak az emlékezési sérülések is, elhatalmasodik a düh is bennünk. Miféle erő és miféle hatalom az, amely emberek 30-40 évnyi életét, az eddigi egészét, az igazság útjáról a hazugságára terelte, s ahol bekötött szemmel és lelaktolt szájjal meneteltünk, évtizedeken át. Fáj, hogy közben bárgyún mosolyogtunk, mint a szellemi fogyatékos, mert nem tudtuk, nem láttuk: a mellettünk haladó idősebbek szeméből pereg a könny, de nem éreztük meg azt sem, legfeljebb sejtettük, ha befelé sirtak...

Hogy az igazi bűnösök miként intézik ezt el önmagukkal, lelkük rajta. Mindazok pedig, akik a lerántott lepel alatt most pillantották meg először a 33 évvel ezelőtti valóságot, hadd sírjanak. Akik nagy nemzeti krimiként élik meg most, utólag az eseményeket, amelyeknek tudtuk nélkül is epizód szereplői voltak, megalázó becsapottságuk tudatában is, csak sírjanak. És sírjunk a törvénysértések, a kínzások, a kivégzések hallatán, s hullajtsuk a megbánás könnyeit a perújra-felvételre, az exhumálások, a bocsánatkérések idején. akkor is, ha ezek a gesztusok életet, elvesztegetett, megszenvedett éveket nem adnak vissza senkinek. De legalább a tisztességet, az emberi tartást, a hősiességet, elvűségeit elismerő erkölcsi értéket ismét megfelelő rangjára emeljük.

Sírnak, magyar, csak sírd ki magad. Végre nyíltan, jó hangosan! Hogy megtisztuljunk! Sírnak, hogy megbánva és megtisztulva, legyen erőnk újra kezdeni! Úgy, ahogy Illyés képzelte: Zsarnokság, s „...a csöndet növelő néma könnyek zuhataga” nélkül.

Chikán Ágnes

Oroszlános cégér a Fekete Házon

Szeged patinás épületén, a Víz előtti Fekete Házon új cégér díszleg. Perécs és zsömlet tartó két oroszlán ágaskodik rajta. A Móra Ferenc Múzeum Történeti Oszálya a szegedi pékek 1832-ből származó táblájával a Céhek, céhemlékek című kiállítását ajánlja a látogatók figyelmébe.

Mik voltak tulajdonképpen a céhek és milyen szerepet játszottak az elmúlt századok társadalmi és gazdasági életében?

A kézműves iparosok érdekvédelmi szervezetei, a céhek a verseny kizárására, a piac monopolizálására jöttek létre a városok kialakulásakor, a polgárság megerősödése idején. A régi mesterségnevek: takács,

szabó, timár, varga, bognár, kádár — ma már családnevekkel váltak. Akik ilyen nevet viselnek, aligha gondolják, hogy őseik esetleg több generáción át valóban ezt a mesterséget űzték.

A félezer éves múltra visszatekintő szigorú, zárt, rendi szervezet nemcsak azt határozta meg, hogy tagjai miből, hogyan, mit és mennyiért termeljenek, hanem részletesen szabályozta a mindennapi életüket is. Éppúgy büntette a nyitott céhláda előtti tiszteletlen viselkedést, káromkodást, mint egymás munkájának ócsárlását, a minőségromlást, az esti harangszó előtt abbahagyott munkát vagy az egyházi ünnepek hanyagolását. Ugyanakkor a céhes mestereknek teljes létbiztonságot adott akkor, amikor még nem léteztek a különféle szociális intézmények: társadalombiztosítás, nyugdíj. Gondoskodott tagjai temetéséről, gyámoli-

totta az özvegyeket és árvákat.

A céh bizonyos belső önkormányzattal bírt és így a legkorábbi példája a közep-korban teljesen ismeretlen világi, polgári testületeknek, egyesületeknek.

Csongrád megye a legkevesebb iparosodott régiókhoz tartozott. A megkészt céhes fejlődés virágkora a XIX. század elejére esett. A kiállított tárgyak nagy része ezért a múlt századból származik: céhládák, hatalmas, diszes cserépedények, zászlók, pecsétek, kiváltságlevelek, nagy szakmai tudásról tanúskodó inasrajzok.

Az önmagát túlélő céh-rendszer 1872-ben rendeltileg feloszlatták, de ezeket a figyelemreméltó tárgyi emlékeket a „tisztas ipar” szorgalmas utódai tisztelettel megőrizték, mint a dolgozó évszázadok dokumentumait.

Fári Irén

Hívja a 987-et!

A cimbeli három szám feltehetően annak a magyar autósoknak, aki járt már Jugoszláviában. A 987-et bajba jutott országúti vándoroknak „találta ki” a szomszéd-ország autó-motor klubja, s e három szám tárcsázása után a magyar autós is kérhet segítséget, hívhat szerelőt, vagy autómentőt — már tudniillik, ha legyőzi a nyelvi nehézséget.

A két ország autókлуб-szervezetei közötti szerződésnek mindeddig érvényt az országos vezetőségek szereztek, a helyiek, a regionálisok között vajmi kevés kapcsolat szövődött. Mígmen a jól felismerhető „közlekedés-bizonytalansági” tendenciák láttán — hogy ugyanis az országhatárt átlépve külföldjé lett autósok jócskán veszítenek önfegyelműkből, s így hajlamosak baleset okozására — az autókлуб Csongrád megyei szervezete randevút kért a lehetséges vajdasági partnerektől. Néhány nappal ezelőtt szabadkaiak, zomboriak társaságában a gyakorlati együttműködési lehetőségekről cseréltek véleményt.

S még mielőtt bárki azt gondolná, hogy csak a Jugoszláviából érkező autósok a gyorshajtók, az elsőbbségadási szabályokat megsértők minálunk, s fordítva nem ugyanez a helyzet, álljon itt néhány figyelemre méltó adat. Csongrád megyében 18 olyan balesetet regisztráltak, amelyben odaátról jött gépjárművezetők voltak érintettek — a Vajdaság 1963 közötti balesetéből pedig (1989 első kilenc hónapjában) 117-nek volt magyar szereplője. (A nagy különbség azért ne rémítsen meg senkit: Jugoszláviában a rendőri intézkedést nem igénylő baleseteket is számba veszik.)

Van tehát mit keresni az együttműködésben — mindenekeelőtt a megelőzésre, a közlekedési információk át-

adására, az oktatók kölcsönös felkészítésére, s persze gyors műszaki segítségnyújtásra gondolnak a várhatóan decemberre részleteiben is kidolgozandó szerződés megkötői. Addig is, míg további konkrétumokkal nem szolgálhattunk, Szegedről gyakran átjáró olvasóink figyelmébe ajánljuk, hogy Szabadkán a vasúti felüljáró előtti lámpánál balra kanyarodva, a Pap Pala 9. szám alatt lelik meg a klub műszaki állomását, mely nem csak az országos 987-en, hanem a 24-270-es szabadkai számon is hívható. A szervezetet el lehet érni a 42-022-es számon is — akár jogi, akár Jugoszlávia közlekedésbiztonságát érintő ügyekben — beszélnek magyarul...

P. K.

A Magyar Immunológiai Társaság vándorgyűlése

A Magyar Immunológiai Társaság XIX. vándorgyűlése kezdődik ma, szerdán Szegeden a SZOT Forrás Gyógyüdülőben. A négy napos tanácskozással kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról a házigazda intézmény igazgatója, az SZOTE bőrgyógyászati klinikájának professzora, Dobozy Attila tájékoztatta lapunkat.

A közel 200 szakember részvételével zajló vándorgyűlés két fő témaköre: a transzplantáció és az AIDS. Az előbbi, a veseátültetés témáját a rendezők két ok miatt választották: részint mert van szegedi aktualitása — hiszen Közép-Kelet Európa első veseátültetését városunkban végezték 1963-ban —, másrészt pedig annak okán, hogy hazánkban nőtt a vese-transzplantációk száma az elmúlt években. A kongresszuson kerekasztal-

beszélgetés keretében ismeretlik a legfontosabb hazai tapasztalatokat arról a gyógyászatról, amely lényegesen javítja az átültetett szerv megkapaszkodásának esélyeit, mert mint tudjuk, az átültetések sikertelenségének egyik fő oka éppen, hogy a befogadó szervezet nem mindig tűri meg az idegen szövet, s azt kivetli magából. Az átültetések kapcsán szó lesz még a bört-transzplantációról, nevezetesen arról a módszerről, amit a SZOTE bőrklinikáján sikerrel alkalmaznak. Ennek lényege, hogy tenyésztett hámsejteket használnak fel az égés, sérülés, betegség okán hiányzó bőrfelületek pótlására.

A professzor az AIDS-ről elmondta: e betegség lényegesen lassabban terjed hazánkban, mint arra a korábbiakban számítani lehetett.

Köszönhetően azoknak az intézkedéseknek, — köztük a szűrővizsgálatnak — amelyeket idejekorán bevezettek. Magyarországon húsznál több az AIDS-betegek, és 250 az AIDS-szel fertőzöttek száma. Az AIDS-szel kapcsolatos kutatásokban eredmények könyvelhetők el, hogy jelentős a fejlődés azoknak a gyógyszereknek a kutatása terén, amelyek az AIDS-hez társuló másodlagos fertőzéseket hivatottak gyógyítani.

A Magyar Immunológiai Társaság ma kezdődő vándorgyűlésén első alkalommal adják át a Petri Gábor professzorral elnevezett díjat, amit a megnyitó ünnepségen Vég Pál, a Kísérletes Sebészeti Intézet docense vehet át. A társaság tiszteletbeli tagjává Párol Iványit, a szlovák származású holland tudóst választják.

Lakatos cégér

Lakatos-puskaműves céh önkupája